

RAPORTTI YLEISTEN UIMARANTOJEN VALVONNASTA JA TARKASTUKSISTA VUONNA 2017

Isonhiekan uimaranta, Uusikaarlepyy

Kittholman uimaranta, Pietarsaari

Forsbyn uimaranta, Pedersören kunta

Brännbackan uimaranta, Luoto

SISÄLTÖ

1. Tausta.....	1
2. Käytetty aika.....	1
3. Uimarannat.....	1
4. Uimakauden alku.....	1
5. Uimarantojen tarkastukset.....	2
5.1 Suoritetut tarkastukset.....	2
5.2 Riskinarviointi.....	3
6. Uimavesinäytteet.....	4
6.1 Suoritetut näytteenotot.....	5
6.2 EU-uimarantojen uimavesiluokitus.....	6
7. Tiivistelmä.....	8

1. Tausta

Terveysvalvonta ottaa näytteitä Pietarsaaren seudun yleisten uimarantojen uimaveden laadun tarkastamista varten uimakauden 15.6.–31.8 aikana. Lisäksi terveystarkastus suorittaa yleisten uimarantojen tarkastuksia, joissa tarkastetaan uimarantojen hygieeniset olot uimakauden alussa. Näytteenottojen ja tarkastusten tarkoituksena on selvittää mahdolliset terveysriskejä aiheuttavat tekijät sekä antaa tarvittavia kehotuksia ja ohjeita terveysriskien ehkäisemiseksi.

Uimarantojen näytteenotot ja tarkastukset sisältyvät ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan, Terveystarkastuksen valvontasuunnitelman 2015–2019 päivitykseen vuodeksi 2017. Näytteenottoissa ja tarkastuksissa sovelletaan terveydensuojelulakia (763/1994) ja siihen liittyviä asetuksia: yleisten uimarantojen uimavesiasetus (177/2008) ja pienten yleisten uimarantojen uimavesiasetus (354/2008).

2. Käytetty aika

Näytteenottoon ja tarkastuksiin käytettiin n. 125 työtuntia uimakaudella 2017 (ajoaikaa ei ole luettu mukaan). Työpanos vastaa rahassa n. 6250 euroa. Näiden tuntien lisäksi on käytetty aikaa menettelyohjeiden ja sosiaali- ja terveystarkastuksen kotisivujen päivittämiseen. Valvontatyön suoritti vt. terveystarkastaja Malin Backman. Näytteet otti terveystarkastuksen näytteenottaja Gunilla Skog.

3. Uimarannat

Vuonna 2017 sosiaali- ja terveystarkastuksen alueella oli yhteensä 28 yleistä uimarantaa. Viisi uimarantaa luokitellaan EU-uimarannoiksi (suuriksi yleisiksi uimarannoiksi) ja muut luokitellaan pieniksi yleisiksi uimarannoiksi. Uimarannoista 13 sijaitsee meren rannalla ja 15 järven, joen tai hiekkakuopan rannalla.

4. Uimakauden alku

Uimakauden alku vaatii terveystarkastukselta valmistelevaa työtä. Seuraavassa kuvataan ennen uimakauden alkua tehtyä työtä:

- Laadittiin näytteenottosuunnitelma, johon merkittiin suunnitelmallisten näytteenottojen ajankohdat. Näytteenottosuunnitelma lähetettiin uimaran-

tojen ylläpitäjille ja laboratorioon (SeiLab Seinäjoella). Ylläpitäjille annettiin mahdollisuus kommentoida näytteenottosuunnitelmaa.

- Ylläpitäjille lähetettiin tiedotuskirje. Kirje sisälsi tietoa uimakauden näytteenotoista ja tarkastuksista sekä ohjeet siitä, mitä tietoja uimarantojen ilmoitustauluilla vaaditaan STM:n asetusten (177/2008) ja (354/2008) mukaan.
- Terveysvalvonnan omat menettelyohjeet käytiin läpi ja päivitettiin.
- Sosiaali- ja terveystieteiden keskeisten kotisivuilla olevat uimaveden laatua koskevat tiedot päivitettiin.
- Pietarsaaren Kittholman uimarannan ilmoitustaululle asetettiin yleinen varoitus. Varoituksessa tiedotetaan uimaveden laadun heikentymisen riskistä kovien ukkossateiden jälkeen. Uimaveden laadun heikentymisriski johtuu siitä, että Vanhan sataman lahteen huuhtoutuu kovilla ukkossateilla runsaasti bakteereja sisältävää pintavettä Djurgårdsbäckenin kautta.
- Terveysvalvonta päivitti ympäristöterveydenhuollon omat tietokoneohjelmat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston Valviran ohjeiden mukaisesti. Päivitetyt tiedot on siirretty ympäristöterveydenhuollon YHTI-tietojärjestelmään.

5. Uimarantojen tarkastukset

Uimarantojen tarkastuksissa käytetään terveystieteiden omaa tarkistuslistaa. Tarkistuslista perustuu Valviran ohjeeseen Terveystieteiden valvontaohjeisto TO2: uimarannat 23.9.2010. Tarkastuksissa tarkastetaan uimarantojen varustus, kunnossapito ja siivous sekä uimarannan käyttäjille suunnattu tiedotus. Uimarantojen ylläpitäjien kanssa keskustellaan mm. saapuneista valituksista, uimaveden laadusta, EU-uimarannan uimavesiprofiilista, toimenpiteistä saastumistilanteissa ja uimaveden laadun heikentymisriskeistä.

5.1 Suoritetut tarkastukset

Luodon, Pietarsaaren ja Uudenkaarlepyyn uimarannat tarkastettiin, yhteensä suoritettiin 11 tarkastusta. Uimarantojen ylläpitäjille ilmoitettiin tarkastuksen ajankohdasta. Tarkastuksen jälkeen ylläpitäjille lähetettiin tarkastusraportti. Tarkastusraportit sisälsivät huomioita ja kehotuksia. Seuraavassa on tiivistelmä annetuista kehotuksista, jotka on jaettu kahteen luokkaan:

Uimarannan tiedotus:

- Uimaveden näytteenottojen analyysitodistukset on asetettava uimarantojen ilmoitustauluille. Toisena vaihtoehtona on asettaa taululle uimakauden ensimmäinen analyysitodistus ja tiedot siitä, mistä uimavesitulokset ovat luettavissa.
- Uimarannan ylläpitäjän yhteystiedot on asetettava ilmoitustaululle.
- Uimaranta-alueella tulee olla kyltti, jossa kielletään lemmikkien tuominen rannalle.
- Uimarannan ilmoitustaululle on asetettava symbolit, jotka ilmoittavat EU-uimarannan uimavesiluokan.
- Suositellaan hygieniasäännöistä tiedottamista uimarantojen käyttäjille.

Varustus, kunnossapito ja siivous:

- Uimarannalle on järjestettävä tarkoituksenmukainen määrä jäteastioita uimarannan käyttäjiä varten. Jäteastioita on hoidettava ja huollettava.
- Uimaranta-alueelle on järjestettävä vähintään yksi vessa uimarannan käyttäjiä varten. Vessoja on hoidettava ja huollettava.
- Uimarantaa on huollettava ja siivottava säännöllisesti uimakauden aikana. Kunnossapito- ja siivousrutiineihin tulee kuulua ruohonleikkuu/trimmaus, laitureiden puhdistus sekä pukusuojien ja vessojen kosketuspintojen puhdistus ja desinfiointi.
- Pukusuojien järjestystä on parannettava. Pukusuojissa ei pidä säilyttää asiaankuulumatonta materiaalia.
- Saapuneet valitukset on dokumentoitava.

5.2 Riskinarviointi

Terveysvalvonta arvioi kunkin uimarannan valvontatarpeen suoritetun tarkastuksen jälkeen (ensi kertaa vuonna 2015). Arviointi suoritetaan riskinarvioinnin perusteella Valviran riskianalysimallin mukaisesti: Terveysturvallisuuden valvontaohjeisto VA2: uimarantojen valvontatarpeen arviointi 23.9.2010. Riskianalysimallin mukaan arvioidaan mm. uimarannan ympäristö, uimaveden laatu, kunnossapito sekä tiedotus uimarannan käyttäjille. Valvontatarve voi vähentyä tai lisääntyä.

Pietarsaaressa sijaitsevan Kittholman uimarannan ja Uudessakaarlepyyssä sijaitsevan Grisselörin uimarannan tarkastustiheys on yksi tarkastus vuodes-

sa. Pietarsaaren seudun muiden uimarantojen tarkastustiheys on yksi tarkastus joka toinen vuosi.

6. Uimavesinäytteet

Suunnitelmallisten näytteiden määrä on määritelty STM:n asetuksissa (177/2008) ja (354/2008). EU-uimarannoilta otetaan näyte noin kaksi viikkoa ennen uimakauden alkua ja sen jälkeen vähintään kolme näytettä uimakauden aikana. Pieniltä yleisiltä uimarannoilta otetaan vähintään kolme näytettä uimakauden aikana. Näytteenottopäivät jaetaan tasaisesti koko uimakaudelle siten, että näytteenottopäivien väli ei ylitä yhtä kuukautta. Näytteenoton yhteydessä tarkkaillaan syanobakteerien (sinilevän) ja jätteiden (kuten öljymäisten tai tervamaisten aineiden sekä kelluvien materiaalien, esim. muovin, kumin sekä lasi- ja muovipullojen) esiintymistä. Uimavedestä analysoidaan fekaaliseen saastumiseen viittaavien bakteerien eli *E.colin* ja enterokokkien pitoisuus. Valvontatutkimusten tai syanobakteerihavaintojen raja-arvot on ilmoitettu taulukossa 1. Uimavedessä esiintyvien jätteiden osalta laatusuosituksena on, että jätteitä ei ole havaittavissa.

Taulukko 1. Yksittäisten tutkimustulosten tai yksittäisten syanobakteerihavaintojen toimenpiderajat. Sisä- ja rannikkovesille on eri raja-arvot.

Parametri	Sisävesi	Rannikkovesi
Enterokokit (cfu/mpn/100 ml)	400	200
Escherichia coli (cfu/mpn/100 ml)	1 000	500
Syanobakteerit (sinilevä)	Esiintymä havaittu uimavedessä tai uimarannalla.	

Jos yksittäisten tutkimustulosten raja-arvot ylittyvät tai havaitaan syanobakteereja, selvitetään, voiko ylitys/havainto aiheuttaa terveysriskejä uimareille. *E. coli*n tai enterokokkien raja-arvon ylittyessä otetaan uusintänäytteet. Jätteiden laatusuosituksen ylittyminen ei aiheuta välttämättä terveysriskejä uimareille. Kyse on pikemminkin uimaveden esteettisestä laadusta ja käyttökelpoisuudesta. Kun uimavedessä on todettu terveysriskejä, asettaa terveystarkastus tarvittaessa uimaranta-alueelle varoituskylttejä, joissa suositellaan uimisen välttämistä tai se kielletään.

6.1 Suoritetut näytteenotot

Uimakauden aikana otettiin 91 näytettä (89 suunnitelmallista ja 2 uusintanäytettä). Terveysvalvonta on julkaissut tutkimustulokset uimakauden aikana kuntakohtaisissa taulukoissa sosiaali- ja terveysviraston kotisivuilla:

www.sote.pietarsaari.fi/uimavesivalvonta

Enterokokkibakteerien pitoisuus on ylittänyt raja-arvon Kolpin uimarannalla 19.7. ja Ala-Ähtävän uimarannalla 19.7. Saastumistilanteen mahdollisen jatkumisen selvittämiseksi uimarannoilta otettiin uusintanäytteet 24.7. Uusintanäytteet osoittivat normaaleja bakteeripitoisuuksia. Koska uusintanäytteet osoittivat normaaleja bakteeripitoisuuksia ja uimarantojen vesi on virtaavaa, päätettiin, ettei näille uimarannoille aseteta varoituskylttejä, joissa suositellaan uimisen välttämistä. *E. coli* -bakteeripitoisuuden raja-arvot eivät ole ylittyneet millään uimarannalla. Suurin mitattu *E. coli* -arvo oli 550 cfu/100 ml Ala-Ähtävän uimarannalla 19.7.

Kaikkien otettujen näytteiden keskiarvo oli *E. colin* osalta 34 cfu/100 ml (46 cfu/100 ml vuonna 2016) ja enterokokkien osalta 26 cfu/100 ml (41 cfu/100 ml vuonna 2016). Bakteeripitoisuudet ovat olleet vähäisempiä kuin uimakaudella 2016. Niiden keskiarvot ovat kaukana raja-arvoista. Uimaveden lämpötilan keskiarvo oli 16 °C. Vuoteen 2016 verrattuna uimaveden lämpötila on ollut 2,5 °C kylmempi.

Näytteenottojen yhteydessä on havaittu pieniä määriä syanobakteereja 29.6. Luodon uimarannoilla: Annäsgrundetin uimarannalla, Vikarholmenin uimarannalla ja Fagernäsin uimarannalla. Näytteenottojen yhteydessä uimavedessä ei ole havaittu jätteitä. Uimakauden aikana terveysvalvonta on voinut seurata levätilannetta Järviwiki-verkkosivuilta: www.jarviwiki.fi. Järviwiki on kaikille avoin ja toimii viranomaisten ja kansalaisten yhteistyönä. Kylmä ja epävakaa sää on vähentänyt osaltaan syanobakteerien esiintymistä koko maassa, määrät ovat olleet vähäisempiä kuin aikaisempina vuosina. Syanobakteerit viihtyvät lämpimässä, seisovassa ja ravinteikkaassa vedessä.

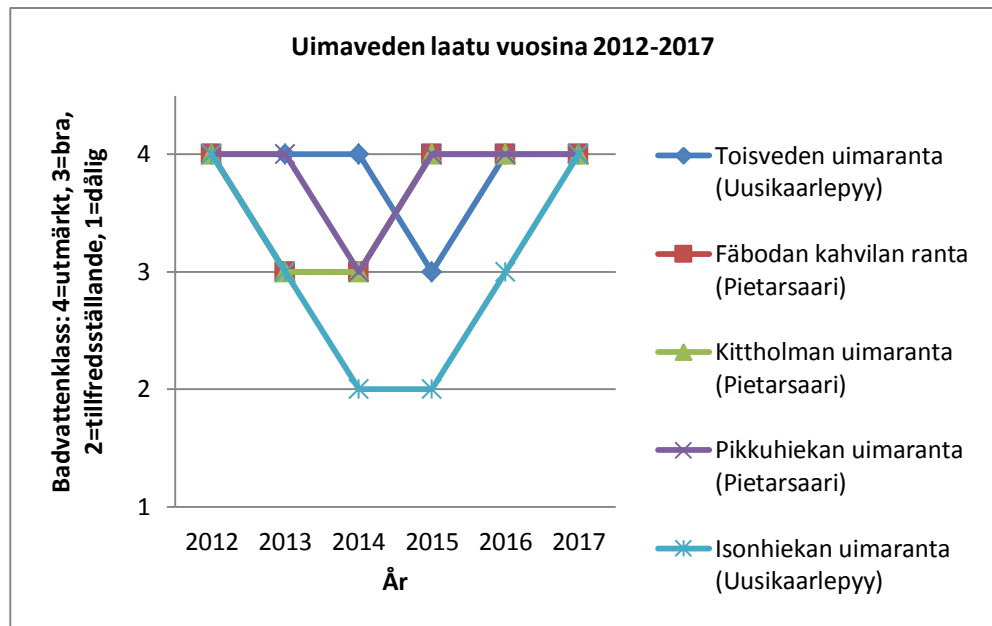
6.2 EU-uimarantojen uimavesiluokitus

Terveysvalvonta vahvistaa EU-uimarantojen uimavesiluokat kunkin uimakauden jälkeen. Uimavesiluokitus perustuu neljän viime uimakauden eli vuosien 2014–2017 tutkimustuloksiin. Uimavesi voidaan luokitella erinomaiseksi, hyväksi, tyydyttäväksi tai huonoksi. Uimaveden laatuvaatimukset täyttyvät uimavesiluokan ollessa vähintään tyydyttävä. Uimavesiluokkaa kuvataan symboleilla, joista EU-komissio on päättänyt (ks. kaavio 1).

Kaavio 1. EU-uimarantojen symbolit.

Vuoden 2017 uimavesiluokitus osoittaa, että Pietarsaaren seudun kaikkien EU-uimarantojen uimaveden laatu on erinomainen. Isonhiekkan uimarannan uimavesiluokka on parantunut vuodesta 2016 (hyvästä erinomaiseen). Uimavesiluokitukset vuodesta 2012 lukien on ilmoitettu kaaviossa 2.

Kaavio 2. Pietarsaaren seudun uimarantojen uimaveden laatu vuosina 2012–2017.

Terveysvalvonta raportoi uimaveden laatua ja valvontaa koskevat tiedot ympäristöterveydenhuollon YHTI-tietojärjestelmään. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) raportoi tiedot edelleen Euroopan komissioon.

Euroopan ympäristökeskus (EEA) laatii vuosittain raportin Euroopan unionin alueen EU-uimarantojen uimaveden laadusta. Raportti sisältää tiedot yli 21 000 uimarannan uimaveden laadusta. Vuoden 2016 tulokset osoittavat, että 83,4 % Suomen kaikista uimavesistä luokitellaan erinomaisiksi. Koko Euroopan unionin vastaava osuus on 85,5 %. Koko Euroopan unionin kaikista uimavesistä 96,3 %:n uimavesiluokka on tyydyttävä tai sitä parempi. Vuoden 2016 raportti vahvistaa myönteisen 40-vuotisen suuntauksen, että Euroopan uimarantojen vedet ovat yhä puhtaampia (European bathing water quality in 2016, EEA Report no 5/2017). Tietoa Suomen tai jonkin muun EU-maan yksittäisten uimarantojen vedenlaadusta saa Euroopan ympäristökeskuksen karttapalvelusta:

<http://www.eea.europa.eu/themes/water/interactive/bathing/state-of-bathing-waters>.

7. Tiivistelmä

Uimarantojen valvonta käsittää näytteenotot ja tarkastukset. Uimarantojen tarkastuksissa on huomautettu puutteista varustuksessa, kunnossapidossa ja siivouksessa sekä puutteista uimarannan käyttäjille suunnatussa tiedotuksessa. Suoritetun tarkastuksen jälkeen on valvontatarve arvioitu riskinarvioinnin mukaisesti. Pietarsaaren seudun uimarantojen tarkastustiheys on yksi tarkastus kerran vuodessa tai yksi tarkastus joka toinen vuosi.

Otettavien näytteiden määrä on määritelty STM:n asetuksissa. Uimaveden laatu on ollut suoritetuissa näytteenotoissa pääasiallisesti hyvä. Enterokokkibakteerien pitoisuus on ylittänyt raja-arvon kahdella uimarannalla Pedersören kunnassa. Luodossa on kolmella uimarannalla havaittu pieniä määriä syanobakteereja. Uimavedessä ei ole havaittu jätteitä näytteenottojen yhteydessä. Uimarannoille ei ole ollut tarpeen asettaa uimisen kieltäviä/uimisen välttämistä suosittelevia kylttejä. EU-uimarantojen uimaveden laatu arvioidaan jokaisen uimakauden jälkeen. EU-uimarantojen uimaveden laatu on luokiteltu erinomaiseksi (erinomainen uimavesiluokka). Tänä vuonna uimavesiluokka on parantunut Isonhiekan uimarannalla Uudessakaarlepyyssä (hyvästä erinomaiseen).

Seuraavalla uimakaudella (vuonna 2018) tarkastetaan Pietarsaaren ja Pedersören kunnan kaikki uimarannat sekä kuusi Uudenkaarlepyyn uimarantaa (Toisveden uimaranta, Lojlaxin uimaranta, Kantlaxin sataman uimaranta, Vexalan vapaa-aika-alue, Gunnarskanganin uimaranta ja Grisselörin uimaranta).